

Kjersti Brustad
Tautervegen 474
7633 Frosta

Saksbehandler, innvalgstelefon
Hilde Ely-Aastrup, 74168074

Dispensasjon til skadefelling av grågås i verneområdene på Tautra i Frosta kommune 2021

Vi viser til søknad av 12.03.2021 om felling av grågås på egen eiendom i vernesonene A, B og C på Tautra i Frosta kommune. Vi viser dessuten til telefonsamtaler over flere år angående utprøvede forebyggende tiltak og behov for videre tiltak for å begrense avlingsskade fra grågås på gården Tautra Søndre i 2021. Vi viser også til utkast til forvaltningsplan for grågås på Tautra 2021-2025 (som grunneier m.fl. har hatt til høring) og det pågående forskningsprosjektet «Utredning som grunnlag for tiltak på Storholmen - Tautra naturreservat 20-21» der virkningen av skadefelling, både med hensyn på grågåsas reaksjon og virkningen på andre fuglearter som hekker i nærheten kartlegges.

Vedtak

Med hjemmel i verneforskriften for Tautra med Svaet naturreservat og fuglefredningsområde vedtatt ved Kronprinsreg.res. 19. desember 2003, i § 7, har Statsforvalteren i Trøndelag fattet følgende vedtak om dispensasjon fra § 3 punkt 2, § 4 punkt 2 og § 5 punkt 1:

Kjersti Brustad gis dispensasjon fra 1. april – 10. august til felling av inntil 20 antatt ikke-hekkende grågås innen B-, og C-områdene på Tautra på egen eiendom fra dagens dato fram til 10.08.2020. I tillegg gis det i samme periode dispensasjon til felling av inntil 10 antatt ikke-hekkende grågås på Storholmen i A-området i forbindelse med forskningsprosjektet «Utredning som grunnlag for tiltak på Storholmen».

Vilkår:

- 1. Grågås som felles skal være et skadegjørende individ.*
- 2. Det skal kun felles antatt gjeldgås (dvs grågås som ikke hekker i år) eller unger (etter myteperioden/ fjærfellingsperioden).*
- 3. Det skal kun felles ett individ hver gang.*
- 4. Det skal benyttes jaktskjul i A-området og metode beskrevet i utkast til forvaltningsplan for grågås på Tautra, kapittel 5.1.4 «Hvorfor virker skadefelling av grågås» skal følges. (jf. under: Anbefalt metode for skadefelling i 2021)*
- 5. Det skal noteres ned dato og klokkeslett for hver felling på Storholmen og rapporteres til Statsforvalteren innen 1. september 2021.*

Vi gjør oppmerksom på at dette vedtaket er fattet i medhold av verneforskrift for Tautra med Svaet naturreservat og fuglefredningsområde og naturmangfoldloven. Vedtaket gjelder ikke for bestemmelser i andre lover og forskrifter. Det må i tillegg skaffes dispensasjon fra Frosta kommune, iht skadefellingsforskriften.

Søknaden

Grunneier på Tautra Søndre søker om tillatelse til å felle opptil 50 skadegjørende grågås på Tautra søndre, på dyrket mark og på beiter i naturreservatet. Dette for å redde avling og beite for sau og storfe. Omfang av skade på avling og hvilke forebyggende tiltak som er gjennomført de foregående årene, har søker formidlet i møter og e-poster.

Verneformål og områdebeskrivelse

Tautra med Svaet naturreservat og fuglefredningsområde ble vernet i 1984. «*Formålet med fredningen er å bevare et viktig artsrikt våtmarksområde med vegetasjon, fugleliv og annet dyreliv som naturlig er knyttet til området*», jf. verneforskriften § 2.

Tautra ligger i Trondheimsfjorden og er kjent som et verdifullt naturområde i nasjonal og internasjonal sammenheng, spesielt når det gjelder fuglelivet. Hele øya og gruntvannsområdene rundt fikk Ramsarstatus i 1985 som et internasjonalt viktig våtmarksområde. Øya er særlig viktig som rasteplass for ande- og vadefugler, og en viktig hekkplass for vannfugl, spesielt ærfugl, hettemåke og fiskemåke. Også plantelivet på Tautra er rikt, og det er store verdier knyttet til kulturlandskapet og beitebetinga engvegetasjon.

Sør på Tautra ligger betydelige beitearealer for sau og storfe innen naturreservatet (A-område), fuglefredningsområdet (B-området) og også noe i dyrefredningsrådet (C-området). Alt av fulldyrket mark ligger i C-området. Mye av beitearealet er betegnet som seminaturlig eng og strandeng (NiN-kartlegging 2016), naturtyper som er rødlistet og som vil gå tapt om de gror igjen. For eksempel ligger Storholmen med 40 dekar innmarksbeite i naturreservatet. Det blir gjerne tidlig vår på Tautra, og grågåsa har de siste årene ødelagt den tidlige gressavlingen på Storholmen, det beitearealet som sau og lam tradisjonelt har brukt først når de slipper ut på beite om våren.

Statsforvalteren startet et 2-årig forskningsprosjekt på Storholmen i 2020, der grågås og hekkende fiskemåke og hettemåke ble registrert ved hjelp av viltkameraer. I 2021 vil dessuten skremmeeffekten av felling av ett individ av grågås registreres. (Prosjektet innebærer også andre målinger, bl.a. i forbindelse med inngjerding). Metoden går i korte trekk ut på at jegeren overnatter i jaktskjul som er utplassert på Storholmen. Om morgenen felles ett individ av beitende grågås. Umiddelbart etter fellingen viser jegeren seg fram. Det vil da ved hjelp av viltkamera registreres hvor mange døgn det går før gjessene kommer tilbake, og det vil også registreres hvilken virkning en slik felling har på hekkende måker i nærheten.

Hjemmelsgrunnlag

Gjeldende forskrift om vern av Tautra med Svaet naturreservat og fuglefredningsområde (som også omfatter dyrefredningsområdet) ble vedtatt ved Kronprinsreg.res. 19. desember 2003. Statsforvalteren er forvaltningsmyndighet og må behandle søknaden etter verneforskriften.

For naturreservatet gjelder at: «*Alt vilt (inkludert sjøpattedyr), herunder deres hi, reir og egg, er fredet mot enhver form for skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelse. Jakt, fangst, bruk av skytevåpen samt slipp av hund er forbudt.*» (§ 3 punkt 2)

Verneforskriften for fuglefredningsområdet har følgende bestemmelse: «Fugler, herunder deres reir og egg, er fredet mot enhver form for skade, ødeleggelse og unødige forstyrrelser som ikke følger av jord- og skogbruksdrift og av tillatt ferdsel.» (§ 4 punkt 2)

Dyrefredningsområdet har denne bestemmelsen: «Fugler, herunder deres reir og egg, er fredet mot enhver form for skade, ødeleggelse og unødige forstyrrelser, ut over det som følger av jord- og skogbruksdrift, herunder oppdyrking, og av vanlig ferdsel» (§ 5 punkt 1). Her gjelder, uten søknad, at «Grunneierne kan innenfor lovlig jakttid etter viltloven skyte skadefugl og ender til eget bruk på innmarka innenfor det verna området» (§ 5 punkt 2). Det betyr at vanlig jakttid gjelder for grågås som påfører f.eks. landbruksdriften skade i dette området.

For alle vernekategoriene gjelder § 7 punkt 1 i verneforskriften: Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad, gi tillatelse til: «Felling av vilt som forårsaker vesentlig skade, i samsvar med viltlovens bestemmelser og forskrifter».

Dispensasjon i samsvar med viltlovens bestemmelser og forskrifter

Ifølge § 7 i verneforskriften, er det knyttet vilkår om at dispensasjon skal være i samsvar med viltlovens bestemmelser og forskrifter. Den aktuelle forskriften er «Forskrift om felling av viltarter som gjør skade eller som vesentlig reduserer andre viltarters reproduksjon». Ifølge retningslinjer for felling av viltarter som gjør skade, er det en forutsetning at felling av skadegjørende vilt skal være ett av flere virkemidler for å hindre eller begrense skader. Hensikten med forskriften er ikke å åpne for mulighet til generell bestandsdesimering. Visse kvalifiserte krav må være tilfredsstillt før eventuell felling iverksettes:

- Avliving av skadegjørende viltarter skal skje sikkerhetsmessig og humant forsvarlig. Krav til ordinær jaktutøvelse skal følges. (Det er imidlertid ikke nødvendig å løse jegeravgift for å delta i skadefelling.)
- Før felling plikter eier, bruker eller rettighetshaver i rimelig utstrekning å forsøke andre tiltak for å avverge skader.
- Avlives et mordyr (ved uhell) i yngletiden, bør avkommet av dyrevernmessige hensyn om mulig avlives.

Primært skal en fellingstillatelse være begrunnet utfra en akutt skadesituasjon. Men det kan i unntakstilfeller gis fellingstillatelse på bakgrunn av tidligere skadeproblem.

Prinsippene i §§ 8 til 12 i naturmangfoldloven (nml) er vurdert og lagt til grunn som retningslinjer ved vurderingen av omsøkte tiltak.

Statsforvalterens vurdering

Aktivt jordbruk viktig for verneverdiene

Verneverdiene på Tautra er grundig beskrevet over flere tiår, blant annet i rapporten «Forvaltning og overvåking av biologisk mangfold på Tautra», Øien mfl. 2009. Følgende ordlyd er hentet fra rapporten: «Verneverdige naturtyper og arter på Tautra er i stor grad knyttet til det åpne landskapet skapt gjennom menneskelig aktivitet slik som beite, fôrsanking, rydding og hogst. En videreføring av dagens jordbruksdrift med utstrakt beiting av store arealer i sør, er kanskje det viktigste tiltaket.» Uten den pågående husdyrbeitinga i kulturlandskapet og utmarka på Tautra, er forvaltningsmyndighetens vurdering at gjengroing vil komme til å gi en betydelig utfordring med hensyn på å ivareta verneverdiene.

Grågåsa har økt i antall

Grågås er en relativt ny art for Tautra og bestanden som bruker øya under trekk og til hekking har økt betydelig siden 2007 (ifølge Artsobservasjoner). Grågåsas vårtrekk starter i mars men hovedtrekket foregår i april måned. Etter vårtrekket består grågjessene på Tautra både av gjess som hekker og ettårige gjess som normalt er for unge til hekking, og eldre gjess som av ulike grunner ikke går til hekking. Disse samles typisk på lokaliteter med god næringstilgang og relativt lavt predasjonstrykk noe den finner på øya Tautra uten rovdyr. Her har hekkebestanden vært i betydelig vekst. Grågås har ifølge Artsdatabanken en livskraftig bestand i Norge med 36 000 – 42 000 hekkende individer og bestanden er økende. Det er ingen indikasjoner i Artsdatabankens vurderinger som gjør at arten kvalifiserer for rødlista.

Maksimaltall for beitende grågås er eksempelvis 300 individer på Storholmen enkelte dager i april både i 2017 og 2018 (ifølge Artsdatabanken). Som kunnskapsgrunnlag for utviklingen og økningen av grågåsbestanden på Tautra, viser vi dessuten til NINA-rapporten fra 2016: «Hekkebestanden av grågås øker fortsatt i Trondheimsfjorden». Grågås er en hjemmehørende art men tidligere var bestanden som hekket i Norge liten. Fram til 1971 hekket den på øyer og holmer langs kysten og var for eksempel aldri funnet rugende inne i landet.

Grågås gir skade på avling

Gårdeier har de siste årene formidlet til Statsforvalteren som forvaltningsmyndighet at utfordringene med beitende grågås har ført til en uholdbar situasjon for gårdsdriften. Avlingene av for eksempel bønner og tidligpotet har blitt kraftig redusert. Mest kritisk har det vært om våren med nedbeitet gress når lammene skulle ha blitt sluppet ut på beite. Dette har ført til at antallet sauer på beite på Tautra Søndre har blitt redusert. Dette er lite ønskelig ut fra anbefalingene fra NTNU VM med hensyn på ivaretagelse av verneverdiene (Øien mfl. 2009). I rapporten anbefales det å øke antallet sau på beite.

Gårdeier viste i 2017 til et avlingstap på grunn av grågås på minst kr 70 000,-. Frosta landbrukskontor verifiserte tapet og mente det kunne dreie seg om et enda større tap, på over kr 100 000,-. Beregningen gjaldt dessuten kun tapt grovfôr. Dersom dette hadde dreid seg om tap etter beiting av kortnebbgås, har vi en tilskuddsordning for gårdbrukere som legger til rette for beiting. For grågås finnes det imidlertid ingen slik tilsvarende ordning.

Etter forespørsel våren 2020 til landbrukskontoret, Frosta kommune, om å registrere avlingstap som følge av grågåsbeiting på Tautra Søndre, fikk forvaltningsmyndigheten tilbakemelding etter at kommunens representant hadde vært på gården. Det hadde vært vanskelig å tallfeste tapet, «*men grågåsa spiste opp kornfrøene som ble sådd, sparket opp og spiste opp potetene som ble satt i jorda, forsynte seg av enga når den begynte å gro om våren. Gåsa rev opp røttene på gresset, slik at det ble veldig lite gress i enga, og dermed liten avling. Det har blitt prøvd med forskjellige skremmelstiltak mot gås, men problemet er at gåsa er veldig tilpasningsdyktig, og dermed ikke bryr seg om at det er satt ut skremselelementer.*»

Forebyggende og bestandsregulerende tiltak

Gårdbruker på Tautra Søndre har i flere år brukt mye tid på å skremme grågås bort fra eng, innmarksbeite og åker. Det har blant annet blitt forsøkt å drive bort gåsa ved hjelp av skremmeskudd, noe som ikke er forbudt siden forstyrrelser som følger av jordbruksdrift er tillatt ifølge verneforskriften (§§ 4 og 5). Det er dessuten gjort forsøk med fugleskremsler og «dragehawk».

Miljødirektoratet har gitt Statsforvalteren tillatelse til innsamling av grågåsegg i årene 2017-2020. Fra 2018 fikk Statsforvalteren tillatelse til både innsamling og punktering av grågåsegg. Ett intakt egg skulle ligge igjen i hvert reir. Statsforvalteren delegerte oppdraget videre til kommunen og

videreformidlet dessuten tillatelser med dispensasjon fra verneforskriften for eggssanking til en rekke grunneiere. Likevel har både grunneiere og Frosta kommune meldt at ungeproduksjonen har sett ut til å ha vært stor utpå sommeren. Det kan være at gåsunger utenfra har blitt med til Tautra sommerstid men det er dessuten sannsynlig at ikke alle reirene på Tautra ble funnet.

Virkning av skadefelling på Tautra

Kommunen har i sine vedtak vist til at skadene er forventet å øke med grunnlag i erfaringene med økende antall grågås utover mot ordinær trekketid for arten. Et uttak på inntil 20 voksne grågjess før ordinær jakt ble antatt å bidra vesentlig til å redusere skadeomfanget. Dette først og fremst på grunn av den skremmende effekten selve jaktutøvelsen ville ha på øvrige grågjess i området. I 2018 fikk grunneier tillatelse til å felle 20 ikke-hekkende grågås (gjeldgås), men dispensasjonen ble gitt først den 12. juni. Ifølge kommunen fikk dette likevel en positiv virkning. Av gruppa ikke-hekkende grågås trakk mange seg bort fra Tautra da felling tok til. I 2019 og 2020 ble det begge årene gitt tillatelse til å felle 20 antatte gjeldgås (ikke-hekkende) fra og med 15. april, og hele kvoten ble benyttet.

Det hekker en rekke andre fuglearter på Tautra Søndre. Skudd fører til forstyrrelse av øvrig fugleliv, som for eksempel hettemåke og fiskemåke. Med hensyn på verneformålet, har likevel skudd blitt vurdert til å ha kortvarig forstyrrende virkning for andre arter enn grågås. Dette vil vi få konkret kunnskap om gjennom forskningsprosjektet på Storholmen i 2021.

Anbefalt metode for skadefelling i 2021

For at skadefelling skal være vellykket, er jaktskjul nødvendig. Dette sikrer gode forhold for jegeren uansett vær, og sørger for at gåsa, som har et eksepsjonelt godt syn, ikke ser jegeren. Dermed kan gåsa aldri vite 100 % sikkert om det er jeger tilstede i skjulet på jordet. Denne usikkerheten er viktig for å få gåsa til å sky jordene på sikt. Hovedgrunnen til at skadefelling av grågås er et godt preventivt tiltak mot beiteskader, ligger først og fremst i grågåsas natur. Når gåsa lander på jordet og jegeren skyter, og treffer, registrerer gåsa at noen i flokken ligger død igjen. Lyden fra skuddet har nok også en effekt, og særlig i en kombinasjon med felling. Om jegeren gir seg til kjenne og går ut av skjulet rett etter fellingen, vil gåsa raskt forbinde skjulet og jordet med fare og vil nærme seg dette mer forsiktig neste gang, om i det hele tatt. Det felles kun én grågås per landing. Dette for å redusere antall gjess som felles. Effekten oppnås uansett og gjessene forlater jordet. Hvis det så har vært rolig i området, vil likevel grågåsa kunne returnere til jordet 3-4 dager senere, og da stort sett i et begrenset tidsrom tidlig på morgenen (4-5-tida). Hvis skadefellingen avsluttes, vil mengden grågås som besøker jordene øke, slik at en skadefelling som praktiseres jevnt gjennom sesongen, antas å ha den største effekten. (Aarset m.fl. 2018)

Vurderinger etter nml §§ 8 - 12

Ut fra gjennomgangen over, anser vi kravet til kunnskap for å gjøre et vedtak i saken, jf. nml § 8, å være oppfylt. Søker har dessuten vist at hun har kunnskap om synlige forskjeller på unggås og voksengås og dermed vil det kun være ved uhell at hekkende gås blir skutt. Vi ser derfor bort fra føre-var-prinsippet, jf. nml § 9, som først og fremst skal vektlegges når tilstrekkelig kunnskap mangler. Den samlede belastningen, jf. nml § 10, for fuglelivet på Tautra er betydelig i dag. Fuglebestandene opplever både forstyrrelser og predasjon i hekkeområder og på sjøen. Dessuten er gjengroing av hekkeområder en trussel, da flere fuglearter krever et åpent landskap for å gå til hekking. Indirekte utgjør derfor grågåsa en trussel for verneverdiene, siden gåsebeiting går ut over husdyrbeiting som opprettholder det åpne landskapet. Mangel på næring i tillegg til forurensning kan også bidra til samlet belastning for fuglelivet. Særlig er sjøfugl meldt å slite i dag. Ifølge nml § 11 skal kostnadene ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver, et prinsipp som vi mener er lite relevant i

forbindelse med felling av grågås. Prinsippet, jf. nml § 12, miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder, mener vi blir ivaretatt så lenge fellingen foregår som anbefalt over.

Konklusjon

På Tautra er alle fuglearter, inkludert grågås, og alle arters reir og egg i utgangpunktet fredet. Det er lite ønskelig at en hjemmehørende art skadefelles i hekketiden i et verneområde der formålet er å ivareta fuglelivet. Grågås er imidlertid en art som hovedsakelig ikke var tilstede på Tautra på vernetidspunktet. Antallet grågås under trekk og som hekker, har økt kraftig etter 2007. Uten begrensning vil grågås kunne forrykke balansen som stort sett er oppnådd mellom husdyrbeiting og de tradisjonelt hekkende artene på Tautra. Bestandssituasjon for grågås i regionen vurderes dessuten til å være god, og økende. Statsforvalteren finner at skadefelling, sammen med andre tiltak, bidrar forebyggende ved å ha en avskrekkende effekt på resten av flokken. Den største skremmeeffekten oppnås ved felling av gjeldgås etter at trekkperioden i hovedsak er over. Flokker av grågås som holder til i regionen, lærer at det å bruke Tautra som næringsområde, er utrygt. Ved å redusere skader på avling er dette indirekte et ledd i å bevare verneverdiene på sikt. Søknaden imøtekommes ikke når det gjelder antallet skadefellinger av grågås, men det gis dispensasjon til skadefelling av inntil 20 grågås i B- og C-områdene som tidligere år, og i tillegg inntil 10 ikke-hekkende grågås på Storholmen i A-området, i perioden 1. april til 10.08.2021.

Klageadgang

Det er klagerett på vedtaket i medhold av forvaltningslovens Kap. VI. Eventuell klage skal stiles til Miljødirektoratet, og sendes Statsforvalteren i Trøndelag, innen 3 (tre) uker fra mottakelsen av dette brevet.

Med hilsen

Gry Tveten Aune (e.f.)
seksjonsleder
Seksjon naturmangfold

Hilde Ely-Aastrup
seniorrådgiver
Seksjon naturmangfold

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Frosta kommune   Fånesvegen 1   7633 FROSTA
Statens naturoppsyn   Postboks 5672 Torgard   7485 TRONDHEIM